SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 48/2010-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 5. februára 2010 predbežne prerokoval sťažnosť V. Š., t. č. vo výkone trestu odňatia slobody, zastúpeného advokátom JUDr. J. H., P., ktorou namieta

a) porušenie svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského úradu vyšetrovania Policajného zboru Slovenskej republiky v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod ČVS: VP-180/10-92,

b) porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 15/00 a jeho rozsudkom z 2. apríla 2005,

c) porušenie svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako odvolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 38/2005 a jeho rozsudkom z 24. januára 2008, ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako dovolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 5/2008 a jeho uznesením z 10. augusta 2009, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. decembra 2009 doručená sťažnosť V. Š. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich presne neoznačených základných práv uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako dovolacieho súdu z 10. augusta 2009. Sťažovateľ v nej uviedol, že *„... v snahe predísť zmeškaniu lehoty v zmysle § 53 ods. 3 zákona, podávam sťažnosť nekompletnú. Sťažnosť doplní o náležitosti predpísané v zákone o ústavnom súde... môj advokát...“.*

Sťažnosť sťažovateľa bola následne doplnená podaním jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. J. H., P., doručeným ústavnému súdu 12. januára 2010, z ktorého ústavný súd v ďalšom priebehu konania vychádzal. Z jeho obsahu vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 6 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského úradu vyšetrovania Policajného zboru Slovenskej republiky v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský úrad vyšetrovania“) v konaní vedenom pod ČVS: VP-180/10-92, porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 15/00 a jeho rozsudkom z 2. apríla 2005, porušenie svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 2 a 3 ústavy postupom najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 38/2005 a jeho rozsudkom z 24. januára 2008, ako aj postupom najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 5/2008 a jeho uznesením z 10. augusta 2009.

Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa krajského úradu vyšetrovania zo 17. júna 1993 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie pre trestný čin lúpeže podľa § 234 ods. 1 a 2 písm. a) a ods. 3 Trestného zákona (zákon č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov). Podľa sťažovateľa došlo v prípravnom konaní k porušeniu jeho *„... práva na*

obhajobu. Vzhľadom na právnu kvalifikáciu trestného činu išlo o prípad nutnej obhajoby, a mal som právo mať obhajcu už v prípravnom konaní. Na zvolenie obhajcu a na prerokovanie a prípravu obhajoby s ním mi nebol podľa môjho názoru poskytnutý dostatočný čas a časový sled následných procesných úkonov vykonaných orgánom činným v trestnom konaní moju reálnu možnosť uplatniť si právo na obhajobu znemožnil. Moja obhajkyňa JUDr. J. sa dostavila na môj výsluch, ktorý sa konal v ten istý deň ako mi bolo vznesené obvinenie, teda 17. 6. 1993 v čase od 23,35 - 00,10 nasledujúceho dňa. V čase, kedy som bol vypočúvaný vyšetrovateľom, prebiehali výsluchy svedkov, na ktorých sa moja obhajkyňa nemala možnosť zúčastniť.

Z neskorších rozhodnutí súdov konajúcich v mojej trestnej veci nevyplýva, že by tieto dôkazy nebrali do úvahy a neprihliadali na ich obsah, práve naopak. Domnievam sa, že práve tieto výpovede tvorili základ odsudzujúcich rozsudkov, pretože na neskoršie podstatne zmenené výpovede tých istých svedkov, v ktorých uvádzali ovplyvňovanie orgánmi činnými v trestnom konaní a ponúkanie rôznych úľav a výhod a ktoré podporovali moju obhajobu súdy neprihliadli a do odôvodnenia rozsudkov uvádzali skutočnosti, ktoré bolo možné získať len z výpovedí zo dňa 17. 6. 1993, teda dňa kedy som nemal možnosť uplatniť svoje právo na obhajobu, pretože som bol v čase výsluchu svedkov, ktorí vypovedali proti mne, sám vypočúvaný vyšetrovateľom a moja obhajkyňa bola prítomná pri mojom výsluchu. Zároveň tým chcem poukázať na to, že svedkov ani nevypočúval vyšetrovateľ v predmetnom trestnom konaní ale iné osoby. Celé dokazovanie v prípravnom konaní bolo zmätočné, svedkovia svoje výpovede neustále dopĺňali a menili, ale niektoré skutočnosti uviedli výlučne v tento deň a tieto tvrdenia boli bez pochýb použité aj v odôvodnení odsudzujúcich rozsudkov.“.

Sťažovateľ ďalej poukazuje na to, *„... že ako dôkazy sa použili prečítané svedecké výpovede získané rakúskymi orgánmi činnými v trestnom konaní a súdmi získané v trestnom konaní v Rakúsku proti jednému z údajných spolupáchateľov predmetného trestného činu L. O., teda získané v inom trestnom konaní. Ani pri týchto úkonoch trestného konania som nemal možnosť uplatniť si svoje právo na obhajobu“,* a tvrdí, že *„... skutkové zistenia pri prejednávaní mojej trestnej veci boli nejasné a neúplné“.*

Podľa sťažovateľa *„Odsudzujúce rozsudky stoja na výpovedi svedkov, ktorí tvrdili, že jeden z údajných páchateľov, ktorý už nežije, sa im zveril alebo to počuli od iných osôb, ktorým sa zveril, že sa spolu s inými osobami dopustil lúpeže v Rakúsku, a ktorých tvrdenia sa vyvíjali podľa médiami zverejňovaných informácií, na čom sme spolu s obhajcami poukazovali. Podľa môjho názoru, nebola vyvrátená moja obhajoba a bez dôvodných pochybností dokázaná moja vina.*

Mám za to, že došlo k nesprávnemu výkladu vykonaných dôkazov, pretože vykonané dokazovanie nebolo v súlade ani s § 220 ods. 2 Trestného poriadku a už vôbec nie v súlade sústavou SR a medzinárodnými zmluvami, ktoré majú podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR prednosť pred zákonmi SR... pretože bez plného uplatnenia práva na obhajobu vo všetkých jeho prejavoch a v jeho úplnom zákonnom vyjadrení nemožno bez výhrad hovoriť o dosiahnutí spravodlivosti. (II. ÚS 52/98). Účelom práva zaručeného čl. 50 ods. 3 Ústavy je predsa poskytnutie príležitosti brániť sa obvineniu zo spáchania trestného činu (II. ÚS 8/96), pričom toto právo sa s rovnakou intenzitou zaručuje vo všetkých fázach trestného konania, teda aj v prípravnom konaní. Právo na obhajobu tvorí rad po sebe idúcich právnych postupov, ktoré sa prelínajú celým trestným konaním. Ide aj o účasť pri výsluchoch obvinených a svedkov. Tento rad úkonov dotvára právny rámec obhajoby, formálne ale poskytuje možnosť aj faktického naplnenia obhajoby možnosťou reakcie formou vyjadrení k jednotlivým úkonom. Táto možnosť mi bola odopretá organizáciou trestného konania predovšetkým v jeho počiatočnom štádiu, teda bezprostredne po vznesení obvinenia.

V konaní pred súdom si svedkovia takmer na nič podstatné nepamätali a ich výpovede boli nahrádzané čítaním svedeckých výpovedí získaných nezákonným spôsobom v prípravnom konaní. Svedkovia sa potom opierali o svoje pôvodné výpovede, v rámci ktorých tvrdili, že sa od iných osôb dozvedeli skutočnosti, ktoré tvoria základ odsudzujúceho rozsudku voči mojej osobe.“.

Sťažovateľ ďalej tvrdí, že v deň, keď sa skutok, za ktorý bol stíhaný a odsúdený, stal, *„... nebol na území Rakúskej republiky, bol... v Poľsku. Na podporu svojich tvrdení bol orgánom činným v trestnom konaní predložený môj cestovný pas, ktorý bol zabezpečený v prípravnom konaní do trestného spisu. Moja manželka si z tohto pasu pred jeho odovzdaním orgánu činnému v trestom konaní spravila kópiu. Z vyšetrovacieho spisu sa*

môj cestovný pas nevysvetliteľne stratil. Na vyhotovené kópie súdy odmietli prehliadať a odmietli aj overovať moje tvrdenia na colných orgánoch. Hoci ide o dôkaz mojej neviny, ktorý nepochybne preukazuje, že v čase spáchania trestného činu lúpeže som nemohol byť v Rakúsku, súdy nespravili nič preto, aby overili jeho existenciu inými dôkaznými prostriedkami, ktoré som spolu so svojim obhajcom navrhoval. Súdy sa domnievali, že z pečiatky sa nedá určiť čas prechodu hraníc s Poľskom, návrhy na doplnenie dokazovania o tejto otázke zamietli a vyložili neexistenciu presného časového údaju v môj neprospech, čo je v rozpore nielen so základnými zásadami trestného práva, ale aj narušuje rovnosť subjektov trestného konania výrazne v môj neprospech, pretože mnou navrhované dôkazy o mojej nevine súd odmietol vykonať a vôbec nezisťoval faktickú možnosť toho, aby som trestný čin uvedený v obžalobe spáchal. Moje tvrdenia o vycestovaní do Poľska v deň, kedy bol spáchaný predmetný trestný čin podporovali aj svedecké výpovede.“.

Vo vzťahu k prieťahom v trestnom konaní sťažovateľ poukazuje, že *„... bol odsúdený po takmer dvanástich rokoch odo dňa, kedy mi vzniesli obvinenie. Hoci som strávil maximálny čas, ktorý zákon umožňoval, vo väzbe, nebol so mnou počas tejto doby urobený žiadny procesný úkon. Hoci som sa trestnému stíhaniu nevyhýbal, orgány činné v trestnom konaní ma nevyhľadávali ani po mojom prepustení z väzby. Obžaloba na súd bola podaná po takmer desiatich rokoch, počas ktorých ani nebolo prerušené trestné stíhanie orgánom činným v trestnom konaní. Vec nebolo možné považovať za skutkovo zložitú, a ja sám som nedal svojim správaním v prípravnom konaní ani v konaní pred súdom dôvod k prieťahom, pretože som bol takmer dva roky vo väzbe, kedy som bol na úkony trestného konania plne k dispozícií a na výzvy súdu som vždy reagoval...*

Samotná dĺžka prípravného konania dáva dostatok dôvodov pre záver, že orgány činné v trestnom konaní a neskôr aj súdy boli nečinné.“.

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľ zastáva názor, že boli *„... porušené moje práva na súdnu a inú právnu ochranu, tak ako sú garantované v siedmom oddieli II. hlavy Ústavy SR, najmä právo na spravodlivý proces zaručený čl. 47 ods. 2 a 3, ktoré zaručujú právo na právnu pomoc a na rovnosť pred súdom, čl. 48 ods. 2 garantujúci právo na prerokovanie veci v primeranej lehote a bez zbytočných prieťahov*

a princíp kontradiktórnosti súdneho konania a čl. 50 ods. 2 a 3 garantujúce prezumpciu neviny a právo na obhajobu.

Tieto moje práva sú zaručené aj Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd..., ktorý zaručuje právo na spravodlivý proces stanovuje, že každý má právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Podľa čl. 6 ods. 3 b) má každý právo mať primeraný čas a možnosti na prípravu obhajoby...

Rovnaký rozsah práv je zaručený aj Listinou základných práv a slobôd uverejnenou v Zbierke zákonov pod číslom 23/1991 Zb. v čl. 36 a nasl.".

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„1. Krajský úrad vyšetrovania v Banskej Bystrici (terajšie Krajské riaditeľstvo PZ Banská Bystrica) postupom začatým dňa 17. 6. 1993 porušil právo sťažovateľa na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd a porušil čl. 48 ods. 2 Ústavy SR garantujúci právo na prerokovanie veci v primeranej lehote a bez zbytočných prieťahov.

2. Krajský súd v Trenčíne právo svojim postupom porušil právo sťažovateľa na spravodlivý proces zaručený čl. 48 ods. 2 Ústavy SR garantujúcim právo na prerokovanie veci v primeranej lehote a bez zbytočných prieťahov a princíp kontradiktórnosti súdneho konania.

3. Najvyšší súd SR svojim postupom porušil právo sťažovateľa na spravodlivý proces zaručený čl. 48 ods. 2 Ústavy SR garantujúci právo na prerokovanie veci v primeranej lehote a bez zbytočných prieťahov a princíp kontradiktórnosti súdneho konania a čl. 50 ods. 2, 3 Ústavy SR garantujúci prezumpciu neviny a právo na obhajobu.

4. Rozsudok Krajského súdu zo dňa 2. 2. 2005 sp. zn. 1 T 15/00-3411 sa zrušuje.

5. Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 24. 1. 2008 sp. zn. 2 To 38/2005 sa zrušuje.

6. Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 10. 8. 2009 sp. zn. 1 TdoV 5/2008 sa zrušuje.

7. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi ako primerané finančné zadosťučinenie peňažnú sumu vo výške 250.000 EUR, ktorú mu je povinný zaplatiť Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Banskej Bystrici, peňažnú sumu vo výške 250.000 EUR, ktorú mu je povinný zaplatiť Krajský súd v Trenčíne a peňažnú sumu vo výške 500.000 EUR, ktorú mu

je povinný zaplatiť Najvyšší súd SR, a to všetko do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

8. Krajské riaditeľstvo PZ v Banskej Bystrici, Krajský súd v Trenčíne a Najvyšší súd SR sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť trovy konania k rukám advokáta JUDr. J. H., P. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

1. K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv postupom krajského úradu vyšetrovania v konaní vedenom pod ČVS:VP-180/10-92 a postupom

krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 15/00 a jeho rozsudkom z 2. apríla 2005

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Vo vzťahu k namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv postupom krajského úradu vyšetrovania a postupom krajského súdu, ako aj jeho rozsudkom z 2. apríla 2005 ústavný súd poukazuje na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania úkonov a realizácie garancií pre ochranu základných práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a vo veci konajúcich súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. III. ÚS 3/02, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 197/08).

Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným orgánom verejnej moci, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k namietanému porušeniu svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 6 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 3 dohovoru postupom krajského úradu vyšetrovania v označenom konaní mal sťažovateľ k dispozícii účinné právne prostriedky ochrany vyplývajúce mu z Trestného poriadku, ktoré mohol uplatniť už v prípravnom konaní (sťažnosť adresovaná príslušnej prokuratúre) a následne aj v konaní pred súdom prvého stupňa a tiež v konaní pred odvolacím súdom. Právomoc príslušného orgánu prokuratúry, súdu prvého stupňa, ako aj odvolacieho súdu rozhodnúť o sťažovateľom uplatnených námietkach proti postupu krajského úradu vyšetrovania vylučuje právomoc ústavného súdu. Rovnako tak mal sťažovateľ k dispozícii účinný právny prostriedok ochrany proti označenému postupu a napadnutému rozsudku krajského súdu ako súdu prvého stupňa, a to odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd ako odvolací súd, čo vylučuje právomoc ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti odmietol sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv postupom najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 To 38/2005 a jeho rozsudkom z 24. januára 2008 a postupom najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 TdoV 5/2008 a jeho uznesením z 10. augusta 2009

Jednou zo základných podmienok prijatia sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Táto lehota je dvojmesačná a začína plynúť od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom pri opatrení alebo inom zásahu sa počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03, I. ÚS 64/03, I. ÚS 188/03).

Podľa informácií zistených prostredníctvom krajského súdu z príslušného súdneho spisu vedeného pod sp. zn. 1 T 15/00 rozsudok najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu sp. zn. 2 To 38/2005 z 24. januára 2008 nadobudol právoplatnosť 24. januára 2008 a uznesenie najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu sp. zn. 1 TdoV 5/2008 z 10. augusta 2009 nadobudlo právoplatnosť 10. augusta 2008, pričom právnemu zástupcovi sťažovateľa bolo doručené 2. októbra 2009 a sťažovateľovi 5. októbra 2009. Podľa odtlačku poštovej pečiatky bola sťažnosť sťažovateľa podaná na poštovú prepravu 8. decembra 2009 a ústavnému súdu doručená 11. decembra 2009. Z týchto zistení vyplýva, že sťažnosť bola podaná po uplynutí lehoty ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa pri predbežnom prerokovaní v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde z dôvodu, že bola podaná oneskorene.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. februára 2010